

Maravi Yeniden Doğmayı Bekliyor

Filipinler'in Mindanao Adası'ndaki en eski Müslüman yerleşim bölgesi olan Maravi, Filipinler tarafından "İslam şehri" olarak tanınan tek yerdi. "Filipinler'in Mekkesi" olarak anılan şehir, ülkedeki tüm Müslümanların itibar ettiği bir beldeydi. Aynı zamanda Filipinler'de medreselerin en yoğun olduğu bölge de Maraviydi. Buradaki medreseler köklü bir geçmişe sahipti ve bu mahiyetiyle Maravi, Filipinler'in önemli bir ilim merkeziydi.

2017'nin Ramazan ayında belde, tarihinin en büyük yıkımını yaşadı. Kendilerini *Maute* olarak adlandıran ve DAES'e de bağlılığını deklare etmiş bir grup, şehri ele geçirdiğini açıklayarak Filipinler ordusuna savaş ilan etti. Maute yine geçtiğimiz yıllarda DAES'e bağlılığını ilan eden *Abu Sayyaf* grubu tarafından da desteklenmekteydi. Filipinler ordusu bu gelişmeler üzerine 23 Mayıs 2017'de bölgede operasyonlara başladı ve tüm Mindanao'da olağanüstü hal ilan etti. Maute üyeleri ve Filipinler ordusu arasındaki çatışma beş ay sürdü. Bu operasyonlar sonucu kent sakini 400.000 kişi bölgeyi terk etmek zorunda kaldı. Resmî rakamlara göre 987 grup üyesi, 47 sivil ve 165 güvenlik ve ordu mensubu bu operasyonlar sırasında öldü; tüm şehir haritadan tamamen silindi. Bu kadim ve bir o kadar da önemli şehrin hâlihazırdaki görüntülerinin Suriye'deki manzaralardan farkı yok.

Bu olayın üzerinden bir yıl geçmiş olmasına rağmen henüz şehrin yeniden yapılandırılmasına dair bir süreç başlatılmış değil. Şu an kamplarda yaşayan Maravi sakinlerinin bölgeye mahalle mahalle girişine ve yıkıntılar arasında kalan eşyalarını almalarına ise yakın zamanda izin verildi. Yapılan planlamaya göre ilk olarak 50.000 ailenin kalan eşyalarını alabilmesi için şehre girişine müsaade edildi. 11.000 aile daha şehre girebilmek için izin bekliyor. Filipinler hükümetinin şehri mahalle mahalle açmasının gerekçesi ise henüz şehrin mayınlardan ya da bilumum tehlikelerden tamamen arındırılmamış olması. Ordu tarafından verilen bilgilere göre şehrin ancak %80'i mayınlar ve diğer patlayıcı maddelerden temizlenmiş durumda. Şehrin %20'lik kısmının hâlâ çeşitli tehlikeler barındırma ihtimali olduğu bildiriliyor.

Tamamen yok olmuş hayalet bir kente dönüşen Maravi'nin yeniden ihyası konusu, Filipinler devleti ile şehir sakinlerinin farklı boyutlarda gündeminde. Şehrin ihyası ile ilgili süreçte Maravi sakinleri ve hükümet arasında problem oluşturan belli unsurlar bulunuyor. Bunlardan biri ihya ve yeniden yapılanma sürecinin Çin inşaat şirketleri tarafından üstlenilmesi durumu.

Ranaw Mutli Sectoral Movement adındaki sivil bir oluşum, Başkan Duterte'ye şehrin yeniden yapılanmasında Maravi'yi ekonomik bölge olarak tasarlayan ve şehirdeki askerî kampların sayısının artırılmasına dair planı durdurması için başvuruda bulundu. Ayrıca Başkan Duterte'nin 28 Haziran 2017'de kurduğu *Task Force Bangon Marawi*'nin bölge halkının görüşlerini ve taleplerini dikkate almadan plan ve projeler geliştirdiği de vurgulandı. Task Force Bangon Marawi, şehrin ihya ve yeniden yapılandırılması için kurulmuş bir kurumlar arası hizmet grubu. Ranaw Multi Sectoral Hareketi'nin beyanlarına göre, yüzyıllardır yabancı istilasına direnmiş bu *göl insanları*[1] kendi topraklarının ihyası ve yeniden yapılanması çabalarında yatırımcı, mimar ve şehir planlamacılarından önce, ilk söz sahibi olması gereken kesim.[2]

Bu talepler ve güçlü itirazların ardından Başkan Duterte, şehrin rehabilitasyonuna yönelik teklifleri, özel grupların ve halkın görüşlerini ve planlarını sunmalarına olanak veren *Swiss Challenge* formülasyonuna karar verilmesi üzerine, askıya aldı. Fakat mevcut durumda şehre dair belirsizlik halen devam ediyor.

Halkın Çin inşaat ve yatırım şirketlerinin şehrin rehabilitasyonuna yönelik sürece dâhil olmasına itirazı yanında, bu şirketlerden ikisinin Dünya Bankası'nın kara listesinde olduğu bilgisi de bulunuyor. Dünya Bankası, Maravi'deki inşaat projelerinin yapımına aday iki Çin şirketini Filipinler'de önceki yıllarda üstlendikleri projelerde birtakım yolsuzluklara karışmış olmakla itham ediyor. Dolayısıyla bu şirketlerin Dünya Bankası fonuyla Filipinler'de herhangi bir projeyi gerçekleştirme ihtimali bulunmuyor.[3]

Şehirde sıkıntı oluşturan bir diğer husus ise gayrimenkul ve arazi mülkiyeti ile ilgili belirsizliğin yol açacağı muhtemel problemler. Maravi sakinlerinin birçoğu mülkleri ve arazileri ile ilgili resmî tapu ya da herhangi bir belgeye sahip değil. İnsanların araziler veya mülklerle ilgili durumlarını ispatlayamamaları halinde buraların devlet tarafından istimlak edilerek kamusal yapılara tahsis edilmesinden endişe ediliyor. Özellikle 1953-1957 arasında Filipinler'in diğer bölgelerinden getirilen binlerce göçmen, o yıllarda patlak veren tarıma dayalı ihtilafı gidermek için Müslümanların topraklarına yerleştirilmişti. Müslümanların arazilerinin

tapusunun olmayışı da devletin buraya müdahalesini kolaylaştırmış ve birçok Müslüman topraklarından göç ettirilmiştir. Bugün de ülkeleri içinde göç etmek durumunda kalan Maravililerin olayların üzerinden bir yıl geçmesine rağmen hâlâ IDP kamplarında zor şartlar altında yaşıyor olmaları ve evlerine dönüşleriyle ilgili sürecin uzaması, hafızalarında yer eden bu korkuyu daha da kuvvetlendiriyor. Filipinler Hükümeti, Arazi Kaydı Programı'ndan dolayı oluşabilecek problemleri tespit ve araştırmak için Toprak Uyuşmazlığı Tahkim Komitesi (*The Land Dispute Arbitration Committee*) adı ile bir komite kurmuş bulunuyor. Arazi Kaydı Programı, özel şahıslara ve ailelere, daha önce gayriresmî olarak işgal ettikleri veya geleneksel arazi kullanım esasına dayalı olarak kullanmış oldukları arazi için resmî mülkiyet hakkı veren bir toprak reformu. Fakat şehirde askerî kamp alanlarının genişletilmesi konusunun gündemde olmasından dolayı bu girişim henüz herhangi bir rahatlama sağlamış değil.

Kimi resmî kaynaklara göre Maravi'deki askerî operasyonların maliyeti neredeyse 210 milyon Amerikan doları civarında. Şehrin yeniden yapılandırılmasının maliyetinin ise 1 milyar Amerikan dolarını aşabileceği ifade ediliyor.^[4] Şehrin yeniden yapılanması genel olarak üç aşamada planlanıyor. Altı ay süreceği tahmin edilen ilk aşama Maravi'deki enkazın temizlenmesini ve sonrasında da şehrin tamamen sıfırdan yapılanmasını kapsıyor. Bu sürecin 2021'e kadar devam edeceği tahmin ediliyor. Fakat Maravi halkının en büyük korkusu bu çalışmaların çok daha uzun süreler alması ihtimali. Bu korkuya sebep olan durum ise, 2013'te Zamboanga bölgesinde meydana gelen olaylar sonrasında yerlerinden olan halkın halen daha IDP'ler olarak kamplarda yaşamaları.

Askerî kamp alanlarının genişletilmesi ve sayılarının artırılması, şehrin ekonomik bölge haline getirilme planları ve şehir sakinlerinin kamplarda zor şartlarda yaşıyor olmaları, bölge insanı ve merkezî hükümet arasındaki tansiyonu artırıyor. Bu durumun özellikle bölgeye yerleşmeye çalışan DAES gibi grupların manipülasyonlarına malzeme olabileceği ve mevcut istikrarsızlık ortamında bu grupların en çok da gençleri hedef alabileceği yönünde kuvvetli yorumlar bulunuyor. Kamplarda yaşayan IDP'ler halen yardımlarla hayatlarını idame ettirirken, sivil gruplar ve hareketler finansal yardım alabilmek için gençlerin bu terör gruplarının eline düşebileceğini ifade ediyor. Bu yüzden yerel STK'lar şehrin inşasında hükümetin şehir halkıyla istişare içinde, belirlenen planlar üzerinden elini çabuk tutmasını ve kamplara yapılan harcamaların, insanların evlerine yerleşmesi sürecine aktararak bu sürecin hızlandırılması için kullanılmasını tavsiye ediyorlar.

[1] Lanao Gölü'nün etrafında yaşayan bu insanlar yerel dilde "göl insanı" manasında "Maranao" olarak adlandırılmaktadır.

[2] http://www.army.mil.ph/home/images/Daily_News_Clippings/2018/mar/31_mar_18.pdf

[3] http://pcij.org/stories/a-patchwork-of-sketchy-plans-loose-rules-uncertain-funding/?utm_source=fb

[4] <https://www.channelnewsasia.com/news/asia/marawi-siege-one-year-on-recovery-philippines-10257052>